

негативний вплив нелегальної міграції з країн Азії в Україну на європейські міграційні процеси. При існуючому безвізовому режимі в'їзду мігрантів із країн СНД Україна стає транзитним пунктом для «нелегалів» із країн Середньої й Центральної Азії в Європу. У таких умовах ЄС, природно, зацікавлений унаведенні порядку з нелегальною міграцією в країні.

Таким чином, інтеграція України у світовий ринок праці передбачає всебічне врахування тенденцій розвитку сучасної міжнародної трудової міграції, її форм та особливостей, механізму її державного регулювання. Основними завданнями щодо регулювання міграції в Україні можна визначити: скорочення масштабів нелегальної трудової міграції населення за межі країни, забезпечення захищеності товарів, робіт, працівників за кордоном, протидія нелегальної міграції, попередження виїзду високоосвічених спеціалістів. Хоча Україна є експортером робочої сили, проблемам її регулювання не приділяється належна увага на державному рівні. Трудова міграція повинна враховуватися при стратегічному економічному плануванні, при формуванні політики зайнятості, освітньої політики, розробці інвестиційних програм і на центральному, і на регіональному рівнях. Застосування цих мір сприятиме подальшому забезпеченню ефективності реалізації міграційної політики України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Курій Л. Вирішення міграційних проблем в Україні і розвиток людського потенціалу // *Стратегічні пріоритети*, No 1 (22), 2012 р.
2. Міграція в Україні. Факти і цифри. – Міжнародна організація з міграції(МОМ): Представництво в Україні, 2012. – 10 с.
3. Мітюшкіна Х. Особливості участі України в міжнародних міграційних процесах / Мітюшкіна Х. С., Самойленко І. В. // *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: економіка*, 2013, вип. 5.

СОФІЯ ПАЗІЗІНА

ГАРМОНІЗАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНИХ СТАНДАРТІВ ЯКОСТІ ІЗ ЄВРОПЕЙСЬКИМИ ПРОДУКЦІЇ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

Підписання угоди про асоціацію між ЄС та Україною висуває певні вимоги до стандартів якості аграрної продукції. Узгодження українських національних стандартів із європейськими є особливо важливим у процесі євроінтеграції України.

Метою дослідження є обґрунтування заходів щодо гармонізації національних стандартів якості продукції агропромислового комплексу з європейськими в умовах створення зони вільної торгівлі між Україною та ЄС.

Незважаючи на позитивні тенденції експорту аграрної продукції до країн ЄС, існує низка проблем, пов'язаних із її якістю. Через низький рівень гармонізації українські товари є неконкурентоспроможними на європейському ринку [1, с. 23].

На європейському аграрному ринку Україна займає доволі вагомі позиції. У структурі загального експорту до країн ЄС за останні два роки частка продукції рослинного походження в середньому становила 11,8%, жирів та олій тваринного або рослинного походження – 3,7%, готових харчових продуктів – 3,8%. А в структурі експорту продукції рослинного походження зернові культури та насіння і плоди олійних рослин відповідно склали 49,7% і 44,3% [2].

На основі проведеного нами аналізу визначено конкурентні переваги (RCA) для тих товарів, які найбільше експортуються до країн ЄС (таблиця 1).

Таблиця 1

Індекс виявлених порівняльних переваг за окремими товарами*

Товари	Роки		
	2011	2012	2013
039 фрукти і соки овочеві	0,258	0,338	0,336
041 пшениця	1,143	1,174	0,187
044 кукурудза	0,802	0,968	0,983
222 олійні насіння та плоди	1,001	1,049	1,048

* Розраховано автором на основі даних [3].

Найвищий індекс порівняльних переваг відзначено за такими товарами, як пшениця та олійні культури.

Нині переважна більшість сільгосп підприємств України через негармонізованість національних та європейських стандартів були де-факто усунені від участі в торгах на ринках аграрної продукції інших країн світу. Найбільшу частку вітчизняної агропродукції виробляють дрібні домогосподарства, яка не завжди відповідає стандартам якості та вимогам щодо безпеки в рамках угод СОТ та ЄС. Значна кількість українських підприємств не мають міжнародні сертифікати якості. За даними Української аграрної конфедерації, лише 7% українських виробників мають міжнародні сертифікати якості ISO і HACCP [4].

Враховуючи значний сировинний потенціал, Україна має можливість нарощувати експорт харчової продукції до країн ЄС, що вимагатиме відповідності її якості європейським стандартам. Тому в умовах функціонування зони вільної торгівлі необхідно прискорити запровадження моделі ЄС у контролі за безпечністю і якістю харчової продукції. У зв'язку із тим, Кабінетом Міністрів України було прийнято рішення щодо утворення продовольчого контролю із застосуванням досвіду європейських країн. Світова практика свідчить, що найбільш ефективний і прозорий контроль за якістю харчової продукції здійснює єдиний компетентний орган. В країнах Європейського Союзу процес реалізації приватних ініціатив у забезпеченості якості супроводжувався перенесенням відповідальності за безпеку продуктів харчування через створення приватних систем контролю якості. Роль держави полягає у здійсненні державного контролю над приватним контролем.

Слід зазначити, що за останні роки все більшим попитом у населення, особливо у європейців, користується екологічно чиста продукція, незважаючи на те, що рівень цінних надбавок на таку продукцію становить 10–25% в порівнянні зі звичайними продуктами [5, с. 25]. У зв'язку із цим, особлива увага має приділятися екологічній стандартизації та сертифікації.

Потенціал України у виробництві органічної продукції дозволяє займати певну нішу на європейському ринку. За даними ІФОАМ в Україні нараховується 260 тис. га землі сертифікованої під органічне сільське господарство [6, с. 11].

Для стабілізації ринку екологічно чистої продукції в Україні важливим завданням є використання світового досвіду, зокрема із державної підтримки виробництва екологічно чистої продукції, формування цінової надбавки й системи організації збуту.

Міжнародною фінансовою корпорацією (IFC) разом з рядом міністерств і відомств було розроблено рекомендації щодо реформування національної системи харчової безпеки в Україні. Для контролю за якістю продукції в Україні передбачено створення єдиного компетентного органу на основі державної та фітосанітарної служби. Держветфітослужба в повному обсязі зможе контролювати якість продуктів харчування: від внесення органічних та мінеральних добрив у ґрунт до переробки рослинної та тваринної сировини. Запровадження системи управління харчовою безпечністю має здійснюватися на основі принципів HACCP. Застосування системи управління харчових продуктів на базі концепції HACCP надає підприємству змогу гарантувати випуск безпечної продукції за рахунок систематичного контролю на всіх стадіях виробництва, демонструвати відповідність застосованим законодавчим та нормативним вимогам щодо безпечності харчових продуктів, укріпити довіру споживачів та вийти на закордонні ринки.

В Україні правові та організаційні засади стандартизації продуктів харчування як складової технічного регулювання регламентуються Декретом Кабінету Міністрів України «Про стандартизацію і сертифікацію» від 04.07.2014 р. № 1315-18, Законами України: «Про стандартизацію» від 05.06.2014 р. № 1315-18, «Про стандарти, технічні регламенти та процедури оцінки відповідності» від 20.12.2012 р. № 5463-17.

Однією із причин повільного процесу гармонізації є відсутність належного фінансування. Це пов'язано із тим, що фінансування робіт зі стандартизації здійснюється переважно за рахунок бюджетних коштів, а замовлення від бізнесу мало практикується. Якщо в Україні за рахунок бізнесу розробляються близько 2% стандартів, то в європейських

країнах цей показник становить близько 80% [7, с. 110]. Тому необхідно активізувати бізнес в процесі стандартизації через переконання, що стандартизація надає можливість нарощувати виробничий потенціал, впроваджувати прогресивні технології й нові види високоякісної конкурентоспроможної продукції, яка забезпечить вихід українських товаровиробників на світові ринки.

В контексті гармонізації українського законодавства з європейським необхідним є:

- кардинально удосконалити практику та процедуру затвердження стандартів, гармонізованих з європейськими аналогами;
- активізувати діяльність профільних державних установ щодо гармонізації українського законодавства з європейським;
- чітко регламентувати діяльність (аналогічно до практик, що діють в ЄС) контролюючих органів в державній системі контролю харчових продуктів;
- створити інтегровану систему державних органів або систему з одним контролюючим органом в державній системі контролю харчових продуктів.

Гармонізація національних стандартів якості із європейськими є одним із основних механізмів підвищення конкурентоспроможності української продукції агропромислового комплексу на європейському ринку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Литвинов А. І. Сільськогосподарська продукція: проблеми якості / А. І. Литвинов // *Економіка АПК*. – 2014. – № 6. – С. 23–30.
2. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua/>.
3. *United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD)* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://unctad.org/>.
4. Чирва Р. ЄС відчиняє двері для українських товарів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.psv.org.ua/arts/Tema/view-2197.html>.
5. Беленіхіна А. До питання екологічно безпечної продукції / А. Беленіхіна, В. Костромітін // *Агробізнес сьогодні*. – 2012. – № 23. – С. 24–26.
6. Брижань І. А. Стан і розвиток органічного виробництва та ринку органічної продукції в Україні / І. А. Брижань, М. Р. Клітна // *Ефективна економіка*. – 2013. – № 10. – С. 11–15.
7. Нагорна О. О. Інноваційний розвиток національної економіки : діагностика проблем, важелі активізації / О. О. Нагорна // *Фінансовий простір*. – 2014. – № 2 (14). – С. 108–113.

ДМИТРО САДОВСЬКИЙ
Науковий керівник:
к.е.н., доцент Уніят А. В.

УКРАЇНА НА СВІТОВОМУ РИНКУ ПРОДОВОЛЬСТВА: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Функціонально-галузева структура ПК – це сукупність галузей і видів діяльності, що виконують визначені функції й інтегруються в межах ПК для досягнення кінцевих цілей комплексу. [3]

Довготривалою тенденцією розвитку світової агропродовольчої системи є абсолютне зростання показників виробництва і світової торгівлі агропродовольством. [4]

Специфіка регулювання світових агропродовольчих ринків криється в їх жорсткому державному регулюванні протягом усієї історії їх існування. [4]

На світових агропродовольчих ринках діють значні торговельні бар'єри протекціоністського характеру. [5]

Основним чинником для здійснення зовнішньої торгівлі агропродовольством є міжнародний поділ праці на основі природно кліматичних факторів. [4]